INTERNATIONAL CONGRESS ON CHARLES SANDERS PEIRCE

PEIRCE IN İSTANBUL

23-24 OCTOBER 2025

Book of Abstracts

Organizing Institutions

İstanbul University Philosophy Department · Institute for the Study of American Philosophy and Semiotics · Association for Research in Logic · Anatolian Association for Semiotic Studies

INTERNATIONAL CONGRESS ON CHARLES SANDERS PEIRCE: PEIRCE IN İSTANBUL

İstanbul University Faculty of Letters
October 23-24, 2025

e-ISBN: 978-605-07-1873-7

Organizing Institutions

İstanbul University Faculty of Letters, Philosophy Department

Institute for the Study of American Philosophy and Semiotics

Association for Research in Logic

Anatolian Association for Semiotic Studies

BOOK OF ABSTRACTS

Committees

Organization Committee

Ivan Mladenov – Bulgarian Academy of Sciences
Mustafa Özsarı – Balıkesir University
M. Nazlı İnönü – İstanbul University
Yücel Yüksel – İstanbul University
Özgüç Güven – İstanbul University
Vedat Kamer – İstanbul University
Çağla Özcan – İstanbul University
Buket Deniz – İstanbul University
Eda Şen – İstanbul University
Çağdaş Burak Karataş – Marmara University

Scientific Committee

Alfred Nordmann – Darmstadt Technical University
Jaime Nubiola – University of Navarra
Vincent Colapietro – Pennsylvania State University, University of Rhode Island
Giovanni Maddalena – University of Molise
Celal Türer – Ankara University
Hüseyin Aydoğdu – Erzurum Technical University
Kemal Bakır – Erzurum Technical University

Table of Contents

Conceptualizing Peirce's Philosophy **7**

Ivan MLADENOV *7*

Science as a Form of Life According to Peirce **8**

Jaime NUBIOLA *8*

Peirce Trip to Ottoman Empire and His Istanbul Letters (26 August 1870- 6 September 1870) **9**

Mustafa ÖZSARI *9*

The Bulgarian Reception of Peirce **10**

Stanul GROZEV *10*

An Underrated Line of Influence: Peirce, Ramsey, Wittgenstein and the Hidden Pragmatist Current in Cambridge Logic **11**

Alireza RAHMANIAN *11*

Peirce Disappears: C.S. Peirce and Early Logical Empiricism in the United States **12**

Mousa MOHAMMADIAN *12*

Peirce's Diagrammatic Reasoning in Context **13**

Valentin SLAVOV *13*

Scientific and not Scientistic: Peirce's Rich Realism **14**

Giovanni MADDALENA *14*

Poetic Musement **15**

Daniel CAMPOS *15*

The Gravity of Habit: How the Concept Underpins Charles Peirce's Entire Philosophical System **16**

Reni YANKOVA *16*

C. S. Peirce ve Bağdaşmazlık Eklemi **17**

Yücel YÜKSEL *17*

Peirce'te "Quale" Kavramının Mantıksal ve Ontolojik İşlevi **18**

Özgüç GÜVEN *18*

Charles Sanders Peirce'ün Mantik Anlayışı Bağlamında Düşünce Yasalarının Temellendirilmesi Üzerine **19**

Ramazan Atıl KARABEY *19*

Charles Sanders Peirce'ün Trikotomileri Bağlamında Mantığın Semiyotik Yorumu **20**
Mazlum TIRPAN *20*

Bilimsel Realizm ve Peirce **21**
Tekin ATMACA *21*

Fizikte Yasa ve Temsil: Peirce'ün Triadik Ontolojisiyle Bir Yeniden Okuma **22**
Sümeyra Yılmaz EKER *22*

Woods'un Peirce Çalışmaları **23**
Vedat KAMER *23*

Peirce'ün Üçlü Semiyotiğiyle Bir Okuma: Cemil Kavukçu'nun "Ablam" Öyküsü **24**
Ömer SOLAK *24*

Peirce Düşüncesinde İnsan ve Tanrı İlişkisi: *Semiyosisin Merkezindeki Teosemiyotik* **25**
Celal TÜRER *25*

Charles S. Peirce'ün Mantık Anlayışı **26**
Hüseyin AYDOĞDU *26*

Peirce's New Inference: Abduction **27**
Mahbube Nazlı İNÖNÜ *27*

From the Problem of Universals to Abduction, Meaning, and Truth: **28**

The Medieval Genealogy of C.S. Peirce's Pragmatism **28**
Andrew Thomas FYFE *28*

Peirce Semiotic Theory Through the Lens of Artificial Intelligence **29**
Christo KAFTANDIJEV *29*
Mustafa ÖZSARI *29*

Critique of Positivism According to Peirce's Pragmatist Principle of Scientific Fallibility **30**
Hasan Remzi EKER *30*

Peirce and His Take on Intuition **31**
Elma BERISHA *31*

Stone & String: a Semiokinetic Appreciation of Charles Sanders Peirce's Categories **32**
Celine MARKS *32*

Three Models of Conceptualizing Signs (Locke, Saussure, Peirce) **33**
Ivan MLADENOV *33*

The Reception of Digital World on the Axis of Peirce's Semiotics: Meaning Production in Social Media 34

Meltem Merve KONU 34

The Possibility of Visual-Artistic Phenomenology Through Semiotic Readings of 35

Artistic Works 35

Yurdagül KONUK 35

Peirce'te Type–Token Ayrımı ve Harfin Ontolojisi Üzerine 36

Elçin Esin KAYGIN 36

Peirce'ün Uzay-Zaman Görüşü ve A priori Görü Kuramının Eleştirisi 37

Resul YÜKSEL 37

Peirce ve Althusser'in Karşılaşma Materyalizmi 38

Deniz Baha ÇAYIRLI 38

Rastlantının Ontolojisi: Peirce ve Deleuze'de Şans, Zorunluluk ve Oluş 39

Derya ÖNDER 39

***Dunamis*'ten *Entelekheia*'ya, Bireycilikten Ortak Akla: Peirce'ün *Synechism* ilkesi Bağlamında Modern Felsefeye Kamusal-Yaşamsal Bir Bakış 40**

Kemal BOZKAYA 40

Charles S. Peirce'te Bireyin Toplumsal Doğası ve Benlik 41

Tuğçe ARSLAN 41

Conceptualizing Peirce's Philosophy

Ivan MLADENOV, Bulgarian Academy of Sciences
E-mail: mladenovivan13@outlook.com

After the rediscovery of the work of the American philosopher and polymath, Charles S. Peirce (1839–1914) there has been a renascence of semiotics understood as logic of science. Yet, Peirce's systematic philosophy consists of a number of distinct but interrelated theories and doctrines and among the most characteristic of them is not only semiotics but also his *categories*, *objective idealism*, *pragmatism, fallibilism* and *evolutionary cosmology*. Pragmatism emerged in the early 1870-s as a doctrine of meaning. In its heart lies the *abductive method* outlined by Peirce as a method for determining the meaning of the philosophical and scientific terms. The proposed presentation is going to focus on the outlined topics: Peirce's philosophy in general; his objective idealism with the notion of the effete mind; his "semeiotic" and his categories; pragmatism and pragmaticism; clarification of ideas and evolutionary cosmology in a "nutshell".

Science as a Form of Life According to Peirce

Jaime NUBIOLA, University of Navarra
E-mail: jnubiola@unav.es

Drawing on Charles S. Peirce's writings—especially his 1905 Adirondack Lectures—I propose that Peirce understood science not primarily as a body of results, but as *a mode of life animated by the pursuit of truth through communal inquiry*. Against the modern image of the solitary investigator, Peirce insists that science only emerges where researchers "aid and stimulate one another… as outsiders cannot understand them." From his own lifelong engagement in astronomy, geodesy, metrology, and logic, Peirce derived a conception of scientific rationality rooted in cooperation, affective solidarity, and methodological humility.

This paper unfolds in five steps: (1) Peirce as a genuine scientist-philosopher; (2) his definition of science as a "living and growing body of truth"; (3) the *brotherhood of science* as an affective community rather than a competitive arena; (4) scientific progress as a historical process of communication and emulation rather than rupture; and (5) science as a spiritual vocation grounded in love for reality. For Peirce, the *heurospudist*—the one who seeks discovery—is engaged in a kind of worship: science becomes an encounter with the divine through inquiry. Recovering Peirce's conception of science as a communal, ethical, and even religious form of life offers a powerful corrective to today's fragmented and competitive research culture.

Peirce Trip to Ottoman Empire and His Istanbul Letters (26 August 1870- 6 September 1870)

Mustafa ÖZSARI, Balıkesir University
E-mail: mustafaozsari@hotmail.com

Chales S. Peirce visited the Ottoman Empire between the end of August 1870 and the first half of September 1870. His visit to the Ottoman Empire lasted approximately 10 days. In the year he arrived in the Ottoman Empire, Russia's pressure on the Ottoman Empire had relatively decreased. The Ottoman Empire and society had experienced a comfortable period in terms of politics and culture for approximately 20 years since the Crimean War with the Russians in 1856. This relaxation in the political sphere also affected the scientific, economic, cultural, literary and aesthetic fields; important changes and transformations took place in the Ottoman Empire. Young Peirce visited the Ottoman Empire precisely during such a period. Peirce's aim in visiting the Ottoman Empire was of course not to determine the cultural, scientific and aesthetic developments of the Ottoman state and Ottoman society. But the young philosopher inevitably observed this change and transformation in the Ottoman Empire. Indeed, the polyphonic structure of the Ottoman society had a significant positive effect on Peirce. The young philosopher clearly expressed this positive effect in his five letters from the Ottoman Empire. In this article, firstly, brief information about the Ottoman cities on Peirce's trip route is given; then, the changes and transformations that occurred in the Ottoman Empire during the period in question are analyzed from Peirce's point of view.

The Bulgarian Reception of Peirce

Stanul GROZEV, Bulgarian Academy of Sciences
E-mail: s.grozev@isaps.net

The article presents a historical overview of the reception of the philosophical heritage of Charles Sanders Peirce in Bulgaria. The ideas of pragmatism enter Bulgaria in the beginning of the 20th century with translations of the works of William James and John Dewey. It was not until the early 1930s that the name of Peirce resurfaced in Bulgarian academic discourse. A notable example of that is a short book introduction written by Asen Zlatarov in which he sympathizes with Peirce's laboratory approach in the domain of the humanitarian sciences. However, it is within the fundamental philosophical heritage of Ivan Sarailiev that the ideas of Peirce received their first detailed evaluation in a Bulgarian context and from there on continue to inspire scholars up to this day. The article concludes with an outline of the renewed interest in works of Peirce in the contemporary Bulgarian philosophical tradition.

An Underrated Line of Influence: Peirce, Ramsey, Wittgenstein and the Hidden Pragmatist Current in Cambridge Logic

Alireza RAHMANIAN, Boğaziçi University
E- mail: alireza.rahmanian@std.bogazici.edu.tr

Although widely hailed as the founder of pragmatism, Charles S. Peirce's influence on European analytical philosophy is often overlooked. This paper intends to reconstruct a widely neglected historical conduit through Frank P. Ramsey, whom Peirce's action-guided conception of belief helped redirect Ludwig Wittgenstein's philosophical development after the *Tractatus*. By focusing on Peirce's "The Fixation of Belief" (1877) and "How to Make Our Ideas Clear" (1878) alongside Ramsey's "Truth and Probability" (1926) and "Facts and Propositions" (1927), this paper Seek to demonstrate how Ramsey explicitly appropriates Peirce's pragmatic maxim by reformulating it in a dispositional theory of belief. Furthermore, the work of secondary scholarship, in particular Cheryl Misak's account of Cambridge pragmatism and Claudine Tiercelin's analysis of Ramsey's realism, is investigated to shed light on how this Peircean turn allowed Ramsey to mediate between the Cambridge logicians and the emerging Vienna Circle while simultaneously influencing Wittgenstein's later "meaning-as-use" perspective. This paper focuses on a historiographical perspective with three parts. Initially**,** a textual excavation of Ramsey's debt to Peirce is extended, by which the establishment of belief as habit is aimed as a shared core. Secondly**,** analyzing Ramsey's critical engagement with Wittgenstein, indicating how the pragmatist re-orientation softened the rigid correspondence picture of language. And lastly, the historical lens is extended in which Ramsey's formalisation of graded belief supplied the conceptual and mathematical machinery that, decades later, underpinned the 1970s cognitive revolution. Accordingly, in this light, the Peirce → Ramsey → Wittgenstein trajectory not only bridges American pragmatism and early analytic philosophy but also lights a path from habits and signs to contemporary theories of cognition. By recovering this lineage, Peirce can be reinstated as an unsuspected catalyst of analytic logic and, indirectly, of cognitive science, which is an invitation to a reassessment of pragmatism's formative role in twentieth-century thought.

Peirce Disappears: C.S. Peirce and Early Logical Empiricism in the United States

Mousa MOHAMMADIAN, American University of Beirut
E-mail: mm377@aub.edu.lb

Scholars of the history of philosophy of science read and hear a lot about Pierre Duhem, Ernst Mach, Henri Poincaré, and the members of the Vienna Circle. Charles Sanders Peirce, however, is not generally considered a canonical figure in the history of philosophy of science. Although it might seem that Peirce has always been absent from mainstream philosophy of science, a more apt description, I shall argue, is that at some point in the development of philosophy of science in the twentieth century, Peirce *disappeared*. In the early stages of the logical empiricist movement in the United States, roughly from the late 1920s to the mid-1950s, Peirce's philosophy—especially his philosophy of science, which includes the bulk of his works on logic and his theory of inference—received a warm reception from the movement's prominent representatives, proponents, and sympathizers including Charles Morris, Ernst Nagel, Hans Reichenbach, and Phillip Frank. This reception was short-lived though and Peirce gradually disappeared from the mainstream philosophy of science while logical empiricism turned into a formidable movement. By analyzing the published and unpublished archival works and correspondence of these philosophers, may paper aims to:

1. uncover the early reception of Peirce's philosophy in the works of Morris, Nagel (and his student Justus Buchler), Reichenbach, and Frank, to show a persistent and gradually refining engagement with various topics in Peirce's philosophy of science.
2. offer evidence for the eventual marginalization of Peirce in the mainstream philosophy of science.
3. explain Peirce's marginalization by, *inter alia*, situating it in the broader institutional, cultural, and political changes in academia in the United States, primarily due to World War II and the Cold War.

Peirce's Diagrammatic Reasoning in Context

Valentin SLAVOV, Sofia University
Email: vnslavov@gmail.com

This paper explores Charles Sanders Peirce's notion of a diagram and its application in his logical studies through a historical lens. Diagrams were widely used throughout the nineteenth century both for illustrating and elaborating mathematical and logical notions and as heuristic devices to aid discovery. The paper traces key examples of these tools in the nineteenth century and earlier, such as Euler's and Venn's diagrams, with special emphasis on the new methods of applying algebra to logic—particularly how Peirce came to regard algebraic formulae themselves as diagrams. We examine the contributions of Boole and De Morgan, highlighting how Peirce refined their methods through algebraic notation. To contextualize these ideas, we reconstruct the development of American mathematics in the 19th century, focusing on Benjamin Peirce's influence on his son's early thought. Benjamin Peirce's research program, termed "associative algebra," sought to generalize the concept of imaginary numbers.

Beyond mathematics, diagrams played an active role in engineering and scientific practice, where novel visual representation techniques emerged. During Peirce's lifetime, advances included the first visual representations of physiological functioning, composite photography, photographic plates (which Peirce employed in photometric research), and kinematics. This section investigates how these instruments and techniques may have shaped his philosophical ideas.

Scientific and not Scientistic: Peirce's Rich Realism

Giovanni MADDALENA, Università del Molise
E-mail: maddalena@unimol.it

In the late years, contemporary philosophy turned towards different forms of realism. Classic pragmatism becomes important again because it can grant a realism respectful of both science and common sense. However, the meaning of realism in a pragmatist perspective, and specifically in Peirce, is not always clear. A fashionable transcendental reading of Peirce and pragmatism often reduces it to a chapter of the rationalist project that goes from Kant to analytic philosophy or to a plausible amendment of the latter. This interpretation loses the originality of Peirce's philosophy and its revolutionary look at the contemporary enterprise of thought. The paper demonstrates that Peirce and classic pragmatists proposed a peculiar kind of realism that is completely at odds with any sort of scientism, yet is in favor of the real process of scientific inquiry. The paper clarifies the distance between pragmatism and scientism (I), the kind of realism advocated by classic pragmatists – in particular by Peirce – (II), and a different view of science that follows this realism (III).

Poetic Musement

Daniel CAMPOS, Brooklyn College - City University of New York
E-mail: DCampos@brooklyn.cuny.edu

In his 1908 essay "A Neglected Argument for the Reality of God," Charles Peirce aimed at accounting for how an instinctive belief in God might arise and develop for people. This belief is an instinctive natural tendency to contemplate and appreciate cosmic admirableness, goodness, and truth, that develops into a habitual disposition to live one's life in accordance with that contemplative appreciation, without the need for deductive theological demonstration or the sheer acceptance, without ground, of the existence of a supreme being. While providing this account, Peirce described a kind of mental activity, akin to play, that he called "Musement" -- a playful form of intellectual endeavor that responds to, or reflects upon, experience and seeks playful ways to engage with reality. Musement could investigate at least three universes of experience –pure ideas, actualities, and signs– and their interconnections; it could take at least three forms –aesthetic contemplation, fantasizing, and intellectual marveling–; and it may adopt many different methods or intellectual paths. This makes it difficult to grasp by way of general characterization. Thus, particular forms of musement and detailed case studies may help us to understand it. The avenue under study in this presentation is poetic musement as a continuous process with this structure: Experiential impression ↔ perception ↔ attentive observation ↔ contemplation ↔ inner dialogue ↔ (artistic) creation that expresses a philosophical insight ↔ establishment of a belief-habit on a matter of vital importance, where ↔ signifies a continuous transition from one form of intellectual activity into another. The poetry of contemporary American poets Mary Oliver and Emily Grosholz are analyzed as case studies to clarify the nature of poetic musement.

The Gravity of Habit: How the Concept Underpins Charles Peirce's Entire Philosophical System

Reni YANKOVA, Institute for the Study of American Philosophy and Semiotics (ISAPS)
E-mail: reni.iankova@gmail.com

Charles S. Peirce's philosophy is a holistic system of thought in which the concept of habit plays a foundational role. This paper points out that habit is not merely a psychological or behavioural notion in Peirce's thought but a metaphysical principle that underpins his entire philosophical system, from his categories (Firstness, Secondness, and Thirdness) to his semiotics and his late evolutionary cosmology.

First, the paper demonstrates how habit is intrinsically linked to Peirce's categories, particularly Thirdness - the realm of law, mediation, and continuity. Habit embodies the tendency toward regularity and generalization, making it the living instantiation of Thirdness in nature and mind. Second, the analysis turns to Peircean semiotics, showing how the triadic structure of the sign (representamen, object, interpretant) relies on habit as the stabilising force that governs signification. The interpretant, as a rule or habit of interpretation, ensures the dynamic yet coherent development of meaning.

Finally, the paper examines Peirce's evolutionary metaphysics, where habit formation emerges as a cosmic principle. His agapistic cosmology presents the universe as evolving toward greater order and rationality through the acquisition of habits, aligning his metaphysics with his broader pragmatic ideas. By tracing these connections, the paper reveals habit as the gravitational centre of Peirce's philosophy - binding his logic, semiotics, and metaphysics into a unified system. This examination not only clarifies Peirce's often enigmatic writings but also highlights the enduring relevance of his thought for contemporary discussions on meaning, causality, and cosmic evolution.

C. S. Peirce ve Bağdaşmazlık Eklemi

Yücel YÜKSEL, İstanbul University
E-mail: yyuksel@istanbul.edu.tr

20. yüzyılın başında, Alfred North Whitehead ve Bertrand Russell'ın, matematiği mantığa indirgemek amacıyla kaleme aldıkları üç ciltlik *Principia Mathematica*'nın son cildinin yayımından (1913) kısa bir süre önce, 1912 yılının Aralık ayında, Amerikalı mantıkçı Henry Maurice Sheffer (1883-1964), American Mathematical Society'de yaptığı konuşmasında *PM*'ye katkı sağlayacağına inandığı keşfini, günümüzde "Sheffer stroke" olarak da bilinen "Bağdaşmazlık eklemi"ni (NAND) tanıtmıştır. Sheffer bu konuşmasının hemen ardından, topluluğun dergisinde yayımlanan 1913 tarihli makalesinde "değil"in ve diğer *PM* eklemlerinin bağdaşmazlık eklemine nasıl dönüştürülebildiğini göstermiştir.

Bu çalışmada, mantık tarihinin ilginç olaylarından birisine temas edilecek, dehası ölümünden çok sonra, el yazması eserlerine erişildikçe anlaşılmış Amerikalı filozof ve mantıkçı Charles Sanders Peirce'ün (1839-1914), Sheffer'in ilgili makalesinden tam otuz üç yıl önce yani 1880 yılında kaleme aldığı bir makalesinde tanımladığı ve artık "Peirce arrow" (Peirce oku) olarak da adlandırılan eklemin (NOR) mahiyeti üzerinde durulacak, bağdaşmazlık eklemiyle ilişkisi konu edilecektir.

Peirce'te "Quale" Kavramının Mantıksal ve Ontolojik İşlevi

Özgüç GÜVEN, İstanbul University
E-mail: ozguc@istanbul.edu.tr

Bu sunumda, Charles Sanders Peirce'ün felsefi sisteminde merkezi bir yeri olan "quale" kavramı, onun kategoriler kuramı ve semiyotik anlayışı bağlamında ele alınmaktadır. Peirce, varlığın düşünsel olarak anlaşılabilmesi için üç temel kategoriye — Firstness (birincilik), Secondness (ikincilik) ve Thirdness (üçüncülük) — başvurur. Bu kategoriler arasında Firstness, herhangi bir nesneye, ilişkiye veya yorumlamaya gönderimde bulunmaksızın, salt bir niteliğin (quality) varoluşsal kipini ifade eder. İşte quale, tam da bu kategoriye karşılık gelir.

Peirce'e göre quale, bir nesnenin ya da olayın fenomenal görünüşü değil, mantıksal olarak soyutlanmış, ilişkisel olmayan bir nitelik olarak düşünülmelidir. "Kırmızılık", "sertlik" ya da "acı" gibi ifadeler, deneyimsel değil, mantıksal anlamda ilksel olan quale'leri temsil eder. Bu anlamda quale, bir nitelik olarak yalnızca kendine gönderimde bulunur ve diğer tüm kavramsal belirlenimlerin (ilişki, temsil, yorum) önkoşuludur. Ayrıca Peirce'ün semiyotik teorisinde de quale, ikon türü göstergelerin temelini oluşturur. Çünkü ikonlar, nesneleri onlarla paylaştıkları quale aracılığıyla temsil eder. Örneğin bir harita, temsil ettiği bölgeyle belirli nitelikleri paylaştığı için ikoniktir.

Sonuç olarak bu sunumda, quale kavramının Peirce'ün hem mantıksal sınıflandırmasında hem de işaret kuramında nasıl kurucu bir işlev üstlendiği gösterilecektir. Quale, temsilin, anlamın ve hatta bilginin ön-koşulu olarak Peirce felsefesinde benzersiz bir konumdadır.

Charles Sanders Peirce'ün Mantik Anlayışı Bağlamında Düşünce Yasalarının Temellendirilmesi Üzerine

Ramazan Atıl KARABEY, National Defence University
E-mail: karabeyatil@gmail.com

Charles Sanders Peirce'ün mantığa yaklaşımı, öncellerinden oldukça farklı bir konuma karşılık gelmektedir. Peirce'ün düşünce yaşamı boyunca evrimini sürdüren mantık anlayışının ilgi çekici yanlarından biri, onun genel felsefi dizgesinde olduğu gibi mantık konusunda da evrimci bir yaklaşım benimsemiş olmasıdır. Bu yaklaşım çerçevesinde, Peirce'ün "mantık yasaları" olarak andığı düşünce yasaları, onun felsefi dizgesindeki tüm diğer yasalar gibi evrimsel sürecin ürünleri olarak karşımızda durmaktadır. Bununla birlikte Peirce, mantık yasalarına ilişkin bir açıklama verebilmek için doğaya ya da doğal süreçlere başvurulamayacağını savunmuştur. Zira kendisi, mantık yasalarına ilişkin için herhangi bir açıklama verebilmek için bu yasalardan bazılarının ön-kabulünün zorunlu olduğunu öne sürmektedir. Bu noktada Peirce'ün genel felsefi dizgesinde düşünce yasalarının temellendirilmesine ilişkin belli başlı uyuşmazlıklar dikkati çekmektedir. Öncelikle Peirce, her ne kadar mantık yasalarını doğal süreçlerle bağlantılandırsa da söz konusu yasaları salt doğalcı ya da eleyici bir tutum çerçevesinde değerlendirmemektedir. Mantık yasalarına ilişkin herhangi bir açıklayıcı edimin, mantık yasalarının ön-kabulüne dayanması gerektiğine ilişkin savının ise döngüsellik içerdiği görülmektedir.

Peirce'ün kendi mantık anlayışı çerçevesinde mantık yasalarının temellendirilmesine ilişkin tutumu, Aristoteles'in çelişmezlik ilkesi için yalnızca çürütme yoluyla ispatlara yer vermesini anımsatmaktadır. Aristoteles'in çelişmezlik ilkesine ilişkin görüşlerine benzer şekilde Peirce, mantık yasalarından şüphe edilebileceğini belirtmekle birlikte bu yasalara ilişkin gerçek bir şüphenin olanaksız olduğunu öne sürmektedir. Diğer bir deyişle, bu yasalara ilişkin olarak ancak retorik bir şüpheden söz edilebileceği düşüncesini taşımaktadır. Peirce'e göre mantık yasalarından gerçekten şüphe etmek olanaksız olduğundan, bu yasaların açıklanmaya ve temellendirilmeye çalışılması anlamsızdır. Ek olarak Peirce, mantık yasalarını kurucu değil, düzenleyici, kural koyucu yasalar olarak gördüğünden bu yasaların herhangi bir şekilde varlıkla ilgilerinin bulunmadığını, dolayısıyla bunlara ilişkin metafizik temellendirmelerin de söz konusu olamayacağını öne sürmüştür. Dolayısıyla, Peirce açısından bu yasaların temellendirilmesine ilişkin herhangi bir girişim yine bu yasalarla kısıtlı kalmalıdır. Bu bağlamda çalışmamız, Peirce'te düşünce yasalarının temellendirilmesinin olanaklılığını irdeleyecek, bu doğrultuda Peirce'ün "mantık yasaları" kavrayışından ve kendisinin mantık yasalarının bağlayıcılığına ilişkin görüşlerinden faydalanılacaktır.

Charles Sanders Peirce'ün Trikotomileri Bağlamında Mantığın Semiyotik Yorumu

Mazlum TIRPAN, Van Yüzüncü Yıl University
E- mail: mazlumtirpann@gmail.com

Bu bildiri, Charles Sanders Peirce'ün "Mantık Öğeleri" (*Elements of Logic*) adlı eseri temelinde geliştirdiği mantık anlayışını, semiyotik zemin üzerinden yeniden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Peirce'e göre mantık, göstergelerin biçimsel doktrini olan semiyotiğin bir diğer adıdır. Bu yaklaşım onun mantık anlayışının yalnızca biçimsel çıkarım kurallarının analiziyle sınırlı olmadığını aynı zamanda göstergeleri de akıl yürütme sürecinin ayrılmaz bir parçası hâline getirdiğini göstermektedir. Bu bağlamda tüm düşüncenin göstergelerde gerçekleştiği ve tüm akıl yürütmelerin göstergelerin yorumlanması olduğu dikkate alındığında mantığın aynı zamanda semiyotik bir işlev üstlendiği görülmektedir. Peirce'ün gösterge teorisi ise nesne *(object)*, zemin *(ground)* ve yorumlayan *(interpretant)* arasındaki üçlü ilişki etrafında şekillenmektedir. Bu çerçeve doğrultusunda Ortaçağ trivium geleneğinden hareketle mantığı yani semiyotiği üçe bölerek tasnif etmiştir: Düşünsel dilbilgisi *(Spekülatif Grammer)*, Eleştirel Mantık *(Critical Logic)* ve Metodoytik *(Methodeutic)*. Düşünsel dilbilgisi, göstergelerin herhangi bir anlama sahip olabilmelerinin koşullarını araştırırken eleştirel mantık, bu göstergelerin doğruluk koşullarını incelemektedir. Bunun yanı sıra metodoytik göstergelerin diğer göstergelere anlam aktarma koşullarını ele almaktadır. Peirce düşünsel yapısını genel olarak üçlü ayrımlar *(trikotomi)* üzerine inşa etmektedir. Göstergeler kuramı da bu doğrultuda üç ayrı trikotomi ile sistematize edilmiştir. Birinci trikotomi; nitel gösterge *(qualiasign)*, tekil gösterge *(sinsign)*, yasa gösterge *(legisign)* ayrımından oluşur. İkinci trikotomi görüntüsel gösterge *(icon)*, belirtke *(index)*, sembol *(symbol)* olarak sıralanırken üçüncü trikotomi ise terim *(rheme)*, önerme *(dicisign)*, çıkarım (*argument)* biçiminde sınıflandırılmıştır. Bu çalışmanın amacı Peirce'ün mantığı düşünsel dilbilgisi, eleştirel mantık ve metodoytik ekseninde nasıl yapılandırdığını ve bu yapının göstergelere ilişkin üçlü ayrımlarla nasıl ilişkilendirildiğini ortaya koymaktır. Böylelikle Peirce'ün geliştirdiği yapısal gösterge formları ile akıl yürütme biçimleri arasındaki ilişkinin onun mantığı semiyotik bir perspektifle ele almasının bir sonucu olduğu gösterilecektir.

Bilimsel Realizm ve Peirce

Tekin ATMACA, Sakarya University
E- mail: tekinatmaca@sakarya.edu.tr

Bilim felsefesinde gözlemlenemeyen varlıklar üzerine yürütülen güncel tartışma, Bas van Fraassen gibi deneyciler ile Paul Churchland gibi realistler arasında cereyan etmektedir. Tarafların kendilerini adlandırma biçimleri dikkate alındığında belirli bir kavramsal karışıklık söz konusudur. 'Bilimsel realizm' ifadesi ontolojik bir okulun adını çağrıştırırken, van Fraassen'ın 'inşacı deneyciliği' epistemolojik bir okulun adını akla getirmektedir. Van Fraassen, haklı olarak, şöyle yazmıştır: "…bilimsel realistler kendileri için son derece ikna edici bir ismi sahiplenmişlerdir (günümüzde hepimiz bilimsel ve realist değil miyiz?) …" Tartışmadaki temel sorun, dar bir çerçeve içerisinde sıkışıp kalmasıdır. Bu tartışmaya yeni yaklaşımlar geliştirmek için felsefe tarihi örnek alınabilir. Modern felsefedeki epistemolojik tartışmalar idealist felsefe aracılığıyla aşılmıştır. Hem empirist hem de rasyonalist epistemolojiler, her ikisinin de 'gerçeklik' ve 'hakikat'i bilen öznenin dışında, ondan bağımsız olarak ele almaları bakımından ortak bir zeminde buluşmaktadır. Buna karşılık, idealist felsefede 'gerçeklik ve hakikat'in bilen özneye dayandırıldığı dikkate alındığında, empirist epistemolojinin rasyonalist epistemolojiyle birlikte idealizme karşı konumlandığı görülmektedir. Felsefe tarihi bağlamında bu iki konum arasındaki tartışma, idealist (Kant'ın Transandantal idealizm) bir yaklaşım aracılığıyla aşılmıştır. Benzer şekilde, günümüzde gözlemlenemeyen varlıklar üzerine süregelen tartışmanın da idealist bir perspektif sayesinde aşılabileceği kanaatindeyim.

Peirce'ün pragmatizmi, idealizmin metafizik yükünü geride bırakırken aynı zamanda idealizmin kazanımlarını 'öznelerarasılık' fikri aracılığıyla muhafaza etmesi bakımından tartışmaya faydalı bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. "Eğer bir şey gerçekse, o hâlde zihinsel bir durumda temsil edilebilir; hakkında düşünülebilir, anlaşılabilir, bilinebilir." İşte bu, Peirce'ün temel idealizmidir. Onun temel idealizmine göre, her ne gerçekse, bilginin nesnesi olabilir. Lane'in belirttiği üzere, Peirce'ün temel idealizmi; "düşüncelerimizin gerçekliği kendinde olduğu biçimiyle temsil edemeyeceğini ileri süren Kant'ın transandantal idealizminden; mutlak bir Tin'in gerçekliğini tesis eden Hegel ve Royce'un mutlak idealizm türlerinden; ve dış dünyadaki nesnelerin gerçekliğini inkâr eden Berkeley'nin ontolojik idealizminden esaslı surette ayrılmaktadır."

Fizikte Yasa ve Temsil: Peirce'ün Triadik Ontolojisiyle Bir Yeniden Okuma

Sümeyra Yılmaz EKER, İstanbul 29 Mayıs University
E- mail: smyr.yilmaz.69@gmail.com

Bu çalışma, Charles Sanders Peirce'ün fenomenoloji (faneroskopi) adını verdiği felsefi alan içinde geliştirdiği monad, diad ve triad kavramlarını merkeze alarak fiziksel yasaların doğasını ve temsil biçimlerini sorgulamayı amaçlamaktadır. Peirce'e göre, tüm deneyim alanı üç temel kategoride analiz edilebilir: monad (olasılık); diad (ilişki, etki-tepki) ve triad (temsil, yasa). Bu üçlü yapı yalnızca düşünsel süreçlerin değil, gerçekliğin kendisinin yapısal temelleri olarak görülür. Çalışmamız bu kategorileri sistematik biçimde tanıttıktan sonra, özellikle fiziksel bilgi üretimi bağlamında triadik yapının geçerliliğini tartışmaktadır. Klasik fizikte fiziksel yasalar genellikle diadik ilişkiler örneğin iki nesne arasındaki kuvvet üzerinden tanımlanırken, bu tanımın yetersizliği, özellikle kuantum mekaniğindeki gözlemci etkisi ile görünür hale gelir. Kuantum fiziğinde, bir sistemin ölçülmesi onun fiziksel durumunu belirler; ölçüm süreci yalnızca bir etki-tepki ilişkisi değil, aynı zamanda temsil, seçim, ve yorum içeren daha karmaşık bir yapıdır. Bu bağlamda ölçüm cihazı (diadik ilişki) ile ölçüm sonucu arasındaki anlam ilişkisi, ancak Peirce'ün triadik yapısı çerçevesinde kavranabilir hale gelir. Bu çalışma, Peirce'ün fenomenolojik üçlüsünü fiziksel düşünceye uygulayarak şu temel izlenceyi gündeme getirmektedir: fiziksel yasaların ne gibi özelliklere sahip olduğu triadik çerçevede ele alınacak ve fiziksel yasaların temsil ve anlam açısından ne ifade ettiğine odaklanılacaktır. Bununla birlikte Peirce'ün monad, diad ve triad ayrımı, kuantum fiziğinde ölçüm problemi, süperpozisyon ve temsil düzeyinde ortaya çıkan epistemolojik sorunları anlamakta nasıl kullanılabilir? sorusuyla kuantum mekaniğiyle birlikte monad, diad ve triad ayrımı açısından bir açıklama takip edilerek ve epistemolojik ve ontolojik açıdan nasıl bir açıklamada bulunduğu tartışılırken triad kavramının yeterliliği sorgulanmaktadır.

Woods'un Peirce Çalışmaları

Vedat KAMER, İstanbul University
E- mail: vkamer@istanbul.edu.tr

Woods, King's Collage Bilgisayar Bilimleri Bölümü'nde, 2000-2012 yılları arasında, The Charles S. Peirce Profesörlüğü üstlenmiş, 2021-2022 yılları arasında The Charles S. Peirce Society başkanlığını yapmış ve Britanya Kolumbiyası Üniversitesi'nde Geriçıkarım Sistemleri Grubu'nun direktörlüğünü yürütmüştür. Bununla birlikte İstanbul Üniversitesi'nde, Haziran 2015'te, bir haftalık bir seminer vermiştir.

Peirce tarafından ortaya konulan geriçıkarım, 2400 sene sonra ortaya konulan üçüncü bir akılyürütme türü olarak, İstanbul'da bulunmuş bir Peirce araştırmacısı olarak Woods'un Peirce çalışmalarının anabaşlığını oluşturmaktadır. Formel dedüktif bir sistem olan Turing Makinesi'nin geriçıkarımı modelleme imkânı, Woods'un çalışmaları üzerinden değerlendirilecektir.

Peirce'ün Üçlü Semiyotiğiyle Bir Okuma: Cemil Kavukçu'nun "Ablam" Öyküsü

Ömer SOLAK, Çanakkale Onsekiz Mart University
E-mail: omersolak@yahoo.com

Bu çalışma, çağdaş Türk öykücülüğünün önemli isimlerinden Cemil Kavukçu'nun "Ablam" adlı öyküsünü, Charles Sanders Peirce'ün gösteren–gösterilen–yorumlayandan oluşan *üçlü semiyotik modeli* çerçevesinde incelemektedir. Çalışmanın amacı, metindeki anlatısal yapıyı ve karakter ilişkilerini Peirce'ün ikon–indeks–simge ayrımına dayalı bir okuma yöntemiyle çözümleyerek öyküdeki anlam katmanlarını ortaya çıkarmaktır. Öyküde yer alan karakterler —özne, abla, anne–baba figürleri— birer gösterge olarak ele alınmış, bu göstergelerin hem biçimsel hem de anlamsal düzeyde nasıl işlev gördükleri belirlenmiştir.

Anlatıcı ile abla arasındaki gerilimli ilişki, aile içi otoritenin temsil biçimleri ve sessiz direniş stratejileri, Peirce'ün göstergesel tipolojisi içinde değerlendirildiğinde yeni anlam bağlantıları kurmaktadır. Örneğin, ablanın sürekli denetleyen bakışları bir *indeks* olarak toplumsal gözetim fikrini çağrıştırırken; anlatıcının iç dünyasında bastırılmış duyguların dile gelişi *simge* düzeyinde özgürlük arayışını temsil etmektedir. Mekân–zaman örgüsü ise öyküdeki kültürel kodların taşıyıcısı olarak *ikonik* bir düzlemde işlev görmektedir.

Yorumlayan aşamasında, öykünün okuyucuya ilettiği ideolojik, duygusal ve kültürel anlamlar çözümlenmiş; birey–toplum çatışmasının semiyotik bir okuması yapılmıştır. Böylece çalışma, anılan öyküyü yalnızca bir aile anlatısı olarak değil, Peirce'ün üçlü semiyotiği üzerinden çok katmanlı bir gösterge evreni olarak yeniden konumlandırmaktadır.

Peirce Düşüncesinde İnsan ve Tanrı İlişkisi: *Semiyosisin Merkezindeki Teosemiyotik*

Celal TÜRER, Ankara University
E-mail: cturer34@gmail.com

Peirce'ün felsefesinin en dikkat çeken yönlerinden biri metafizik ile semiyotik arasında kurduğu bağlantıdır. Bu bağlantıyı sağlayan, bütün işaretlerin canlı bir özü olan ve her zaman her yerde kendisini dönüştüren doğa düşüncesidir. Doğa, bütün semiyotik imkânların ve gerçekliklerin kaynağıdır. Doğa destekleyebileceğinden daha fazla semiyotik düzen üretebilir. Bu düzenlerin bazıları diğerleri tarafından tüketilirken bazıları ise uygun ilişki düzenleri içerisinde daha fazla güç uygularlar. Bu düzenleri ifade etmek için semiyotiğinden oluşturduğu dili kullanır. Peirce, görünüşte alakasız olan unsurları bir araya getirir; anlam ve gücün en yüksek düzenleri ben/lik anlayışı ile ilgili hale gelir. Tüm felsefi metotlar ve tüm metafizik kategorilerin işlevinin, benliğin dönüşümünü gerçekleştirmek olması gerektiğini ifade eder. Kartezyen benlik anlayışına karşı çıkan Peirce, söz konusu zihniyetin statik düşünme tözüne olan inancı ifade ettiğini ve benliği doğal ve semiyotik güçlerden alıkoyduğunu öne sürer. Ona göre düşüncenin ve doğanın en temel semiyotik kategorileri benliği biçimlendirir. Hal böyle olunca benlik, temelde işaret kullanan organizmadır ve o, doğal süreçlerle derinden alakalıdır. Peirce, antropolojiyi de semiyotikten çıkartır. Benliğin vasıtasız bilgiye, sezgisel bilişe ve içebakışsal bir güce sahip olmadığını ben'in kendisi hakkındaki bilgiyi de harici gerçeklikten aldığını, bu gerçekliklerin de işaretler vasıtasıyla geldiğini ileri sürer. Düşüncenin rolü, ben'i kendi geleceğine doğru yönlendirmek olduğu için ben, semiyotik imkânları manipüle etmenin yanı sıra doğal ve toplumsal işaret sistemlerinin eylemlerini ve yönlendirmelerini de özümsemelidir. Peirce'ün semiyotiğinin özünde teosemiyorik bulunur. Bu makale, Peirce'ün semiyotik düşüncesini benlik üzerinden nasıl kurguladığını ve teosemiyotikle nasıl ilişkilendirildiğini ortaya koymayı hedefler.

Charles S. Peirce'ün Mantık Anlayışı

Hüseyin AYDOĞDU, Erzurum Technical University
E- mail: huseyin.aydogdu@erzurum.edu.tr

Bu çalışmada Charles Sanders Peirce'ün mantık anlayışının temel ilkeleri incelenecektir. Peirce, Amerikan düşünce dünyasının önde gelen filozoflarından biridir ve özellikle mantık, göstergebilim (semiyotik), bilim felsefesi ve pragmatizm alanlarında derin etkiler bırakmıştır. Onun mantık anlayışı, klasik mantığın sınırlarını aşarak bilgi üretimi, akıl yürütme ve anlam oluşumu süreçlerini kapsayan geniş ve dinamik bir sistem sunar. Peirce'ün mantık anlayışının merkezinde, mantığın sadece formel kurallar bütünü değil, düşünmenin kendisiyle özdeş bir süreç olduğu fikri yer alır. Ona göre mantık, "düşünmenin normatif teorisi"dir ve düşüncenin nasıl doğru ve geçerli bir biçimde yürütüleceğini araştırır. Bu yaklaşım, mantığı yalnızca sembollerle uğraşan bir disiplin olmaktan çıkararak, epistemolojik ve psikolojik yönleri de kapsayan felsefi bir düzleme taşır. Peirce, çıkarımı, tümdengelim (deduction), tümevarım (induction) ve abdüksiyon (abduction) olmak üzere üç kısma ayırır. Bu ayrım onun mantık anlayışında oldukça önemlidir. Tümdengelim, genel ilkelerden özel sonuçlara ulaşmayı sağlar; tümevarım gözlemlerden genel kurallar çıkarmayı hedefler; abdüksiyon ise olgulara en iyi açıklamayı getiren hipotezlerin oluşturulması sürecidir. Peirce, özellikle abdüksiyonu bilimin temelindeki yaratıcı düşünce biçimi olarak görmüştür. Bu yönüyle, bilimsel keşfin mantıksal temellerine dair özgün bir katkı sunmuştur. Peirce'ün bir diğer önemli katkısı, sembollerle düşünme anlayışını geliştirmesidir. Ona göre düşünce, özünde sembolik bir etkinliktir. Dil, işaretler ve semboller aracılığıyla düşünürüz. Bu fikir, onun göstergebilim alanındaki çalışmalarına da temel teşkil eder. Peirce'ün işaret kuramı (triadik model: gösteren, gösterilen ve yorumlayıcı), mantığın yalnızca biçimsel yapılarla değil, aynı zamanda anlamla da ilgili olduğunu vurgular. Sonuç olarak Charles Peirce'ün mantık anlayışı, yalnızca geleneksel mantığın ötesine geçen değil, aynı zamanda düşünmenin ve bilmenin doğasını sorgulayan bir sistemdir. Onun çalışmaları, modern mantık, bilim felsefesi ve göstergebilim üzerinde kalıcı etkiler bırakmıştır. Mantığı hem formel hem de düşünsel bir etkinlik olarak ele alması, Peirce'ü çağdaş felsefi düşüncenin öncü isimlerinden biri yapar.

Peirce's New Inference: Abduction

Mahbube Nazlı İNÖNÜ, İstanbul University
E-mail: ninonu@istanbul.edu.tr

Abduction is a logical inference different from deduction and induction. It is introduced by Charles Sanders Peirce as a third kind of inference and it is derived from deduction. It is not a logically valid inference as deduction is. Abduction is also thought as a reasoning process which goes from effects to causes. It is also called 'inference to the best explanation'. In their book called *Abductive Inference – Computation, Philosophy, Technology* John R. and Susan G. Josephson examine abduction from scientific, philosophical and technological perspectives and argue that knowledge emerges from experience through abductive processes. Abduction is a process which is used in many areas of ordinary life, in generating scientific theories and in giving medical diagnoses. Lorenzo Magnani, writer of the book called *Abducton, Reason and Science* argues that there are actually two types of abduction with respect to the content: selective and creative. In selective abducion, hypotheses are generated by selecting them from previously known hypotheses. In creative abstraction, new hypotheses that have never been put forward before are generated. Abduction processes are also adapted to computer programs. There exist computer programs designed using abduction which can generate scientific hypotheses and which can give medical diagnoses. If we consider the rapid improvements in the field of artificial intelligence, programs which use abductive reasoning seem as if in the future they will be used in other fields, too. Therefore, abduction is a reasoning process whose area of computational usage enlarges as computer software develops.

From the Problem of Universals to Abduction, Meaning, and Truth: The Medieval Genealogy of C.S. Peirce's Pragmatism

Andrew Thomas FYFE, Boğaziçi University
E-mail: atfyfe@gmail.com

It is often overlooked that C.S. Peirce not only expected his pragmatic maxim to cut away metaphysical rubbish, but also to correct the overzealous verificationism of positivists like Auguste Comte. Peirce saw this kind of verificationism as a form of nominalism in the tradition of William of Ockham—a view he had once accepted, but whose rejection set Peirce on the path to his mature philosophy. Hence why Peirce spoke of "the two offices of pragmatism": to combat *both* emptily loquacious metaphysics and excessive nominalism.

Why was Peirce so anti-nominalist? Because it is only by treating universals as real that Peirce believed we can make sense of scientific prediction. On Peirce's view, new ideas gain meaning through their role in enabling scientific prediction by way of abductive inference (that is, the introduction of a new idea to explain a surprising empirical pattern). But such prediction requires more than giving a mere name to an observed empirical pattern; it depends on the existence of real projectable generalities—laws, kinds, habits, or powers of a non-nominalist, non-Humean sort. At the same time, the introduction of a new idea by abduction allows for no surplus meaning beyond what is needed to support empirically explanatory and predictive power. Peirce is thus led directly to both his pragmatic criterion of meaning as well as his accounts of truth and reality, accounts which accommodate a realism about universals through the thought of Duns Scotus rather than Plato.

This paper shows how Peirce's development on abduction, truth, and meaning all find their start in his embrace of real abstractness or generality (what he called Thirdness). It offers a unified reading of Peirce's intellectual development, grounded in his originating commitment to scholastic realism and culminating in his accounts of reality, truth, abduction, and, ultimately, the two offices of pragmatism.

Peirce Semiotic Theory Through the Lens of Artificial Intelligence

Christo KAFTANDIJEV, Sofia University
Mustafa ÖZSARI, Balıkesir University

E-mail: christokaftandjiev@yahoo.com
E-mail: mustafaozsari@hotmail.com

This presentation explores core postulates of Charles Sanders Peirce's semiotic theory through the lens of artificial intelligence (AI), offering a visually engaging and conceptually rich analysis of AI-mediated communication. Emphasizing Peirce's classification of signs and how AI-generated signs exemplify high variability, redundancy, and low production cost, illustrating a new dimension of semiotic practice in digital contexts.

The discussion further examines intertextuality in AI-created content, highlighting hybrid textual structures that expand Peirce's notions of meaning-making. The concept of infinite semiosis is applied to AI systems, framing interpretation as an ongoing, open-ended process in which meaning continuously evolves and is dynamically updated.

Pragmatic aspects of AI-mediated signs are also addressed, focusing on how machine learning, user interaction, and context shape interpretative outcomes. By integrating Peircean semiotics with contemporary AI practices, this presentation offers both a theoretical contribution and a practical perspective on the semiotic potential of artificial intelligence. It underscores the enduring relevance of classical semiotic theory while revealing new pathways for understanding communication in an algorithmically mediated world.

Critique of Positivism According to Peirce's Pragmatist Principle of Scientific Fallibility

Hasan Remzi EKER, Mardin Artuklu University
E-mail: hasanremzieker@gmail.com

Peirce's development of abduction, a type of inference that resembles induction in form but is structurally new, is an important development in the history of philosophy. In this case, hypothetical inference has been used as a method and has influenced the methods of producing results or inferences in the sciences. This new attitude can be read as a criticism of the inductive logic of the positivist scientific method. Thus, the principle of fallibility or falsifiability has taken the place of the idea of absolute certainty. Instead of Dewey's interpretation of pragmatism, which is compatible with positivism, Peirce offers a reading that is opposed to positivism. Peirce claims a scientific philosophical approach oriented towards practice. Peirce's principle of fallibility is an important feature of his approach to science, which does not produce certain knowledge but is developed to solve problems. The positivist principle of falsificationism can be seen as an effective scepticism that came to the fore with Popper. In this study will investigate how pragmatism differs from positivism in terms of fallibility. Although Peirce uses fallibility as the opposite of certainty, he does not consider it to be inductive. He defends a view that is opposed to positivism in his idea of experimental methods related to the practical. According to Peirce, ideas accompanying facts and metaphysical principles can be tested by appropriate experimental means. Topics lacking certainty can be used as explanatory situations. In this sense, he differs from positivists' criticism of metaphysics. Positivism's absolute view of facts and its view of the experimental method as the sole source are sufficient to exclude metaphysical discussions. Peirce's principle of pragmatic falsificationism extends to the probabilistic method within a deduction. As a result, metaphysical principles in science can be evaluated as unobservable but rationally comprehensible information that contributes to the premises of observations and experiments.

Peirce and His Take on Intuition

Elma BERISHA, Ibn Haldun University
E-mail: elmabarisha@gmail.com

Peirce elaboratively speaks of three "modes of being" with Firstness, Secondness and Thirdness in it. In addressing the relation between "Ego and Non-ego", he speaks of the psychological triad of "feeling, volition, cognition", which correspond to "three quite disparate modes of awareness" or "categories of consciousness". This article explores the category of Firstness and its relation to intuition, both as defined by Peirce and others, while also delves into Secondness and Thirdness to scan for evidence pertaining to the question whether intuitions have a place in any of Peirce's categories. As many others before and after, Peirce seems to have had a problem with the tendency to hold intuitions as *prima facie* justification for its content, or, assume a fully-fledged, infallible faculty behind it. This aside, Peirce seems to have acknowledged some role of unmediated cognitions across categories, be it in the shape of non-discursive insights, immediate feelings, inexplicable beliefs, *de re* intuitions, and more. Navigating the thin line between "the contradiction of making the Mediate immediable" and avoiding *the problem of Erkenntnisslehre*, Peirce goes to painstaking lengths in addressing a series of complex questions, including: "Where then in the process of cognition does the possibility of controlling it begin?"

Stone & String: a Semiokinetic Appreciation of Charles Sanders Peirce's Categories

Celine MARKS, University of Tartu
E- mail: celinemarks@gmail.com

Using a stone and a string, Charles Sanders Peirce's Categories of Firstness, Secondness, and Thirdness are demonstrated to observe a kinetic semiotics phenomenalized as homeostasis within and among sign systems. Correlating Firstness with 'receptor', Secondness with 'effector' and Thirdness with 'control', semiokinetic homeostasis considers an integrated state of complexity as requisite for semiosic processes of transduction, translation, and complex signification; with semiokinetic inertia as precipitant of disintegrated states of induction, production, and abduction. Through a semiokinetic model, we can see how homeostasis among Categories provides affordance for transpatial, transtemporal, and meta sign relations generating states of complexity, evolutionary potentials, and irreducibility.

Examples of semiokinetic homeostasis among Categories can be found among non-human and human ecologies. Considered among the former in this presentation will be increased species richness within the wooded meadow as practiced to this day in the Baltics, the model of Insular (Island) Biogeography as proposed by Robert H. Mac Arthur & E.O Wilson, and the Jōmon constructed megalithic solar calendar of Hida-Kanayama in Japan.

To the latter, with introduction of 'semiotic self', as conceived by Thomas A. Sebeok, we are able to appreciate semiokinetic homeostasis among Categories within the life of the human individual and its co-constitutive culture(s). Cultures observed for semiokinetic dominance of Firstness, Secondness, and Thirdness respectively are of Canada, India, and Japan. Including Jüri Lotman's notion of autocommunication and Terrence Deacon's notion of symbolic threshold, we explore a sympoeitic semiotic self's capacity to recognize, regulate, learn, evolve, create, realize and transform, within cultured states and complex systems.

Finally, 'emptiness' will be considered for its capacity to mitigate and as space for Firstness to enter.

Three Models of Conceptualizing Signs (Locke, Saussure, Peirce)

Ivan MLADENOV, Bulgarian Academy of Sciences
E-mail: mladenovivan13@outlook.com

The present paper suggests a hypothesis of *where* is meaning usually born. The common perspective, which deals with this question is *how is meaning possible*? However, a lot of ambiguity in the approaches for outlining meaning could be cleared up by showing not how, but *where meaning arises* according to some of the greatest thinkers who belong to the semiotic doctrine: John Locke, Ferdinand de Saussure and Charles S. Peirce. For the purpose of this study we examine the models of sign that each of them had offered. For Locke ideas play key-roles. It seems like we cannot perceive anything from the reality unmediated by ideas. Locke virtually reaches a triadic understanding of the signification (words – ideas – reality), but did not model it dynamically as a single process. Saussure's understanding of the *sign-concept* sees it as passive. It does not include processuality of any kind, while one of the sharpest differential characteristic of Peirce's theory to any other is his claim that what we can know is not an object, but *the effects* this object exhibits in the act of knowing. The act of knowing is relational in its nature and the effects are signs.

The Reception of Digital World on the Axis of Peirce's Semiotics: Meaning Production in Social Media

Meltem Merve KONU, Bursa Uludağ University
E-mail: meltemmerve@uludag.edu.tr

In the digital age, the way individuals produce narratives has undergone a radical transformation, especially through the formats offered by social media platforms. Digital posts allow users to blend visual, auditory and textual signifiers to produce short but meaningful content. Peirce's semiotic classifications offer a powerful analytical tool to explain the multi-layered meaning structure of these posts.

The study will be based on a qualitative research design. The semiotic analysis process will be combined with the document analysis technique and digital posts will be treated as cultural texts. In this way, it will be comparatively revealed how these platforms develop different semiotic strategies through different sharings. 5 caps, 5 short videos and 5 posts will be selected as samples. The selected sharings will be categorized under the themes of "daily routine / shopping", "science", "travel", 'motivation', "diet / food". The sharings will be selected through purposive sampling. The method of analysis will be based on Charles Sanders Peirce's semiotic model. In this context, sharings will be analyzed through visual images, texts, sounds and user interactions. The analysis will focus on how content gains meaning, at what level the indicators used function and how the interpretative position of the audience changes.

Each sharing will be analyzed within the framework of Peirce's icon-index-symbol sign classification and based on the sign-object-interpreter triangle. Visual elements (camera angles, gestures, objects), auditory elements (music, effects, tone of voice), texts (captions, subtitles) and user comments will be evaluated in the context of meaning production. At the end of the study, it will be argued that social media sharings are not only for entertainment purposes, but also cultural, emotional and identity narrative spaces. The evaluation of these visuals with Peirce's semiotics offers a unique method for producing and analyzing meaning in digital culture.

The Possibility of Visual-Artistic Phenomenology Through Semiotic Readings of Artistic Works

Yurdagül KONUK, Marmara University
E-mail: yurdagulkonuk77@gmail.com

This study will approach an aesthetic visual image through the method of knowledge acquisition provided by semiotics, and further present it as a micro example of a research field situated between aesthetics and semiotics under the name Artic Phenomenology. In this essay, which will also partly address the eclectic method of the proposed field, reliance will be placed on the flexible paradigms that narrative requires. By referring to Peirce's semiological parameters, it will attempt to ascribe a special position to the semantic rupture of the "image" that separates it from writing.

The image, of course, can be classified in many ways both conceptually and terminologically. As is well known, materialist and dialectical theories of knowledge treat the term "image" broadly in an epistemological sense. Yet in art, the image is less a concept of epistemology than an aesthetic category. The act of analyzing the components of an imaginative structure that weaves together a pictorial narrative-although it begins with the achievements of disciplines such as narratology, semiology, and hermeneutics-will notice that it opens into an unnamed phenomenological interval along the way. This interval, named here for the first time, will be called Artic Phenomenology.

In this article, close to the designation of "image science," Artic Phenomenology which will be discussed here for the first time, at least in part, must, like Poetic Phenomenology, determine its own distinctive method and generate its own unique concepts. Nevertheless, this text also implies that every attempt of consciousness to interpret the artistic act and the artwork, while risking remaining within the boundaries of a single discipline, also has the right to push against the contours of philosophy and historicity.

Peirce'te Type–Token Ayrımı ve Harfin Ontolojisi Üzerine

Elçin Esin KAYGIN, İstanbul 29 Mayıs University
E-mail:elcinnesinn@gmail.com

Bu bildiri, Charles Sanders Peirce'ün mantık ve gösterge kuramında merkezi bir yer tutan type – token (tip-örnek) ayrımını, fonolojik birimler ve yazılı dilin temel yapıtaşları olan harfler üzerinden yeniden ele almayı ve düşünmeyi amaçlamaktadır. Peirce'e göre bir "type", soyut bir türü; bir "token" ise bu türün belirli bir uzamsal ve zamansal bağlamda ortaya çıkan örneğini temsil eder. Bu ayrım, özellikle mantıksal analizde sembollerin sınıflandırılmasında oldukça işlevseldir. Ancak, söz konusu ayrımın yazı, ses, harf ve fonem gibi dilsel varlıklara uygulanması, yeni felsefi problemleri beraberinde getirdiği görülmektedir. Özellikle bir harfin ya da sesin aynı type'a ait olup olmadığı nasıl belirlenebilir? Token'ın yalnızca fiziksel bir iz mi olduğu, yoksa anlamın oluşumuna içkin bir yapı mı taşıdığı sorusu bu bağlamda kritikleşir. Bu bağlamda bu bildiride ilk olarak Peirce'ün type – token ayrımına ilişkin temel görüşleri kavramsal olarak serimlenmeye çalışılacaktır. Akabinde söz konusu ayrımın fonolojik bağlamda nasıl işlerlik kazandığı sorgulanacaktır. Mevzu bahis sorgulama, harf ya da ses gibi birimlerin yalnızca fiziksel birer tekrar değil, aynı zamanda anlamı mümkün kılan ön-yapısal koşullara istinat ettiğini göstermeyi hedeflemektedir. Bildirinin son bölümünde, söz konusu ayrımı yeniden yorumlayan transandantal bir öneri teklif edilecektir. Söz konusu transandantal öneri, type'ı sadece soyut bir kavramsal bir yapı olarak değil, aynı zamanda anlamı mümkün kılan bir yapı ilkesi olarak; token'ı ise sadece bir tekrar değil, bu yapının zaman içindeki kurucu tezahürü olarak yahut anlamın yapı kurucu bileşeni olarak düşünmeyi önermeyi ihtiva edecektir. Böylece sunulan analizle hem Peirce'ün gösterge kuramına felsefi bir açılım sağlamak hem de Peirce'ün kuramı üzerinden hem ontolojik hem de dil felsefesi açısından yeni bir tartışma zemini açmak gayretinde olunacaktır.

Peirce'ün Uzay-Zaman Görüşü ve A priori Görü Kuramının Eleştirisi

Resul YÜKSEL, Independent Researcher
E-mail: resulyuksel44@gmail.com

Charles Peirce, Kant'ın *Saf Aklın Eleştirisi* adlı eserinin "Transandantal Estetik" bölümünde ortaya koyduğu, uzay ve zamanın deneyimi kuran transandantal formlar olduğu ve deneyimden önce a priori olarak insan zihninde (*Gemüt*) bulunduğu iddiasını, gerçekliği yalnızca zihne içkin biçimde temellendiren idealist bir "psikolojizm" olarak nitelendirerek eleştirir. Kant'a göre uzay ve zamanın saf görüleri, deneyimden gelen çokluları (*Mannigfaltig*) yan yana ve art arda olacak biçimde bir araya getirerek fenomenler dünyasını kurar. Böylece Kant, bilimsel ve kesin bilgiyi mümkün kılan sentetik a priori önermeleri inşa edebilmek amacıyla, dışarıdan gelen verilerin zihinde düzenlenmesini sağlayan transandantal yetiyi uzay ve zaman görüleriyle temellendirir. Bu transandantal yetiler, zihinde gömülü halde bulunan mutlak, evrensel ve saf formlardır. Onun görü ve kategoriler teorisi, bu anlamda Newtoncu fiziğe metafizik bir temel sağlamıştır. Oysa Peirce, Kantçı transandantal idealist teoriyi, gerçekliğin dinamik ve ilişkisel doğasını göz ardı eden ve gerçekliği yalnızca zihne içkin olarak temellendiren bir psikolojizm olarak görür. Ona göre böylesi bir kuram, bilimsel bilginin temel niteliğini oluşturan deneyimle test edilebilmesine ve yanlışlanabilir olmasına imkân tanımaz. Peirce'e göre uzay ve zaman, pratik sonuçlarıyla sınanabilir oldukları için ampirik bir boyuta da sahiptir. Onun yanlışlanabilirlik ilkesi uyarınca, uzay ve zamanın bilgisi mutlak ve kesin değil; bilimsel düşüncede sürekli tashih edilmeye ve yeniden yorumlanmaya açık bir süreçtir. Bu açıdan, Kantçı a priori uzay ve zaman anlayışının aksine, Peirce için uzay ve zaman, sürekli denetime açık, kesintisiz bir süreklilik temelinde deneyimin kategoriyel ilişkilerini taşıyan bir ortamdır. Bu yönüyle Kant'ın aritmetik ve geometrinin nicel bir kesikliliğe dayalı uzay ve zaman tasarımı, Peirce'te tamamen tersine çevrilir. Böylelikle uzay ve zaman, Peirce'ün süreçsel evrimci metafiziğiyle uyum içinde, dinamik bir ontolojik yapı olarak sunulur.

Peirce ve Althusser'in Karşılaşma Materyalizmi

Deniz Baha ÇAYIRLI, Çanakkale Onsekiz Mart University
E-mail: Denizcayrl@gmail.com

Charles S. Peirce'ün *tychism* ilkesi evreni katı mekanik yasaların değil mutlak kendiliğindenliğin şekillendirdiği bir alan olarak kurar. Doğa yasaları ebedî normlar değil, kozmik rastlantının tortulaşmış "alışkanlıklarıdır". Anlam ise araştırmacı toplulukların geleceğe açık semiyotik diyaloglarında billurlaşır. Hakikatin pratik değerini tanımlayan bu pragmatik perspektif tekil bilinçten çok hatalarını düzeltebilen kolektif aklın ufkuna yaşlanır. Hakikat, tekil bilinçlerin ötesinde tarihsel bir diyalog olarak kurulur.

Peirce'ün kozmik rastlantısı toplumsal düzleme taşındığında Louis Althusser'in geç dönem "aleatoryal materyalizmi" ile kesişir. Geç dönem felsefesinde ise Althusser, tarihin motorunu teleolojik zorunlulukta değil, önceden öngörülmemiş öğelerin tesadüfi karşılaşmasında bulur. Kapitalizm dahil her formasyon ancak bu tutunmanın sürekliliği ölçüsünde var olur. Böylece diyalektiğin sözde "yasaları" evrensel soyutlamalar olmaktan çıkar, belirli yapının iç gerilimlerini görünür kılan felsefi merceklere dönüşür.

İki düşünür arasındaki gizli kalmış ve semptomatik bir okumayla açığa çıkacak olan bu bağ, rastlantıyı hem ontolojik hem politik bir imkan olarak yeniden tanımlar. Peirce'ün üçlü semiyotik şemasında *interpretant* sınıf bilinciyle yankılanıyor, anlamlandırma süreci, üretim ilişkilerinin maddi ağları içinde kolektif eylem kapasitesine bürünür. "Alışkanlıkların evrimi" örgütsel biçim değişimiyle paralel düşünülerek devrimci pratik garantili ereklerin peşinde koşan bir kehanet değil, karşılaşmaları bilinçli biçimde tasarlayan bir imkan mimarisi haline gelir. Varoluşun zemini zorunluluk değil olasılıktır.

Bu perspektif Türkiye'de semiyotik çalışmalarla Marksist kuram arasındaki mesafeyi kısaltırken, teleolojik kurtuluş mitlerinden arınmış bir materyalizme deneysel-pragmatik soluk kazandırır. Rastlantı, politikanın ham malzemesi; hakikat, kolektif denemenin sonsuz ufku, devrim ise olası karşılaşmaların ustalıkla örgütlenmiş ihtimalidir. Bu ihtimalin tartışması, toplumsal hayal gücünü uyararak kuramsal soyutlama ile gündelik deneyimi buluşturacak yaratıcı pedagojik atölyeler örgütlemeye dönük bir çağrı niteliği de taşımaktadır, geleceğe dair müşterek eylem olanaklarını görünür kılmayı hedefler.

Rastlantının Ontolojisi: Peirce ve Deleuze'de Şans, Zorunluluk ve Oluş

Derya ÖNDER, İstanbul University
E-mail: deryaonder@otekisiz.com

Bu çalışma, Charles Sanders Peirce'ün (1839-1914) "tychism" olarak adlandırdığı şans doktrinini, Gilles Deleuze'ün olumsallık merkezli ontolojisiyle karşılaştırmalı olarak ele almayı amaçlamaktadır. Peirce, özellikle *The Architecture of Theories* (1891), *The Doctrine of Necessity Examined* (1892) ve *Evolutionary Love* (1893) gibi metinlerinde, evrende mutlak bir zorunluluğun değil, yaratıcı bir rastlantının asli bir rol oynadığını savunur. Ona göre rastlantı (chance), yalnızca bilgi eksikliğimizden kaynaklanan bir geçici belirsizlik değil, doğanın evrimsel süreçlerinde etkin olan gerçek ve belirleyici bir ilkedir. Bu bağlamda "tychism", sadece nedenselliğin sınırlarını aşmakla kalmaz, aynı zamanda doğa yasalarının zamanla değişebileceğini, yeni biçimlerin ve yapısal oluşumların mümkün olduğunu da ifade eder. Böylece Peirce, katı mekanik determinizmi reddederek, evrimi rastlantısal farklılıklar üzerinden düşünen bir kozmoloji geliştirir.

Gilles Deleuze (1925-1995) ise özellikle *Fark ve Tekrar* (*Différence et Répétition*) ve *Kıvrım* (*Le Pli*) gibi eserlerinde, olumsallığı bir düşünme biçimi haline getirir. Nietzsche'nin "ebedi dönüş" kavramı ve "olay" felsefesiyle ilişkilendirdiği ontolojisinde, tekrarın bile fark üretme potansiyelini vurgular. Deleuze'e göre her olay, kendi içinde yaratıcı bir rastlantı barındırır; bu rastlantı, varlığın durağan değil, oluş halinde kavranması gerektiğini gösterir. Bu doğrultuda, Peirce'ün "ilklik" (firstness) kavramı ile Deleuze'ün "tekillik" (singularity) anlayışı arasında derin bir kavramsal yakınlık kurulabilir. Her iki düşünür de rastlantıyı salt epistemolojik bir sorun olarak değil, varlığın temel bir boyutu olarak ele alır.

Bu bildiride, Peirce'ün bilimsel pragmatizmi ile Deleuze'ün deneysel metafiziği arasında bir köprü kurularak, zorunluluğun sınırlarını zorlayan bu düşünsel açılımların, yaratıcı özgürleşme, çokluk ve oluş kavramları bakımından taşıdığı dönüştürücü potansiyel tartışılacaktır.

Dunamis'ten *Entelekheia*'ya, Bireycilikten Ortak Akla: Peirce'ün *Synechism* ilkesi Bağlamında Modern Felsefeye Kamusal-Yaşamsal Bir Bakış

Kemal BOZKAYA, İstanbul University
E-mail: tarih198911@hotmail.com

Peirce'ün felsefi sisteminde süreklilik temelinde anlaşılması kaydıyla etik/yaşamsal ve politik/kamusal düzeni de ifade eden *synechism* ilkesi, modern felsefede dinamik bir bakış açısı sunmasından dolayı önem arz eder. Bu bildirinin amacı da *synechism*, *dûnamis* ve *entelekheia* kavramlarının kamusal-yaşamsal meseleye karşılık gelmesi bakımından modern felsefe sınırları içerisinde yeniden tahlil etmektir. Dahası *synechism* ilkesinin Aristoteles'in yukarıda belirtilen kavramları çerçevesinde modern kamusal-yaşamsal modelde nasıl konumlandırılabileceğini tartışmaktır. Bu çerçevede Peirce'ün metafizik inancına da karşılık gelen *synechism* ilkesi, varlık ve düşüncenin yapısının sürekliliğine de atıfta bulunur. Yani Peirce'e göre düşünmek, metafiziksel bir ilke olan *synechism'*in zihinsel düzlemde tezahür etmesidir. Potansiyelin aktüelleşme durumunu da zımnen muhtevasında bulunduran *synecheism* ilkesi, bu açıdan toplumsal/politik, etik ve semiyotik bir düzleme de işaret eder. Bu bağlamda Aristoteles'teki *dûnamis*/*potansiyalite ve entelekheia/aktüealite* ilkesi çerçevesinde düşünüldüğünde de Peirce'ün söz konusu ilkesi, Descartes'ta dolaylı biçimde potansiyel olan *potentia cogitandi*/düşünme yetisinin, düşünme eylemiyle (*cogitatio*) aktüel olarak ifade edebileceğimiz fiile dönüşmesine karşılık gelir. İşte tam olarak politik bakımdan *dûnamis*, adalet, özgürlük ve direniş ilkelerini ihtiva eder. Söz konusu potansiyelin toplumda aktüelleşmesi de ancak ve ancak kamusal anlamda etik-politik bir eleştirel akıl marifetiyle eylemle açığa çıkabilir. Bahse konu olan durum da kamusal aklın *synechic* bir yapı içerisinde *entelekheia*'ya ulaşma gayesinden başka bir şey değildir. Etik açıdan *synechism* ilkesine baktığımızda, bireysel potansiyellerin etik pratiklerle aktüelleşmesi bağlamında Peirce'ün "etiğin tek sağlam temeli, günlük yaşamın gerçeklerinde yatar." sözü büyük önemi haizdir. Bu minvalde etik, Peirce'ün ikincilik ve üçüncülük kategorisiyle uyumlu olarak, kendisi için ayrıca bir kaynak olması bakımından da yaşanan, sınanan ve karşılaşılan olayların, eylemlerin, sorumlulukların, insan ilişkilerinin gözlemlenebilir sürecini ifade eder. Burada karşılaşma, direnç ve deneyim, günlük yaşama karşılık gelirken, alışkanlık, yasa ve temsil ise etik düşünceyle örtüşür. Çalışmamızda ise Peirce'ün bu felsefi anlayışıyla beraber *synechism* ilkesini esas alarak etik, siyaset, düşünce, eylem arasında kurduğu ilişkinin hem kamusal hem de yaşamsal boyutta ortaya koyduğu pratik felsefesine olan katkılarını irdeleyeceğiz.

Charles S. Peirce'te Bireyin Toplumsal Doğası ve Benlik

Tuğçe ARSLAN, Muğla Sıtkı Koçman University
E-mail: tugcearslan@mu.edu.tr

İnsanın doğası gereği toplumsal bir varlık olduğu iddiası tarih boyunca pek çok düşünür tarafından öne sürülür. Ancak çoğunlukla bu fikrin birey ile toplum arasında açık bir fark gözetilerek savunulduğu görülür. Peirce ise insanın mutlak anlamda birey olmadığını iddia ederek onun toplumsal bir varlık oluşunu en radikal haliyle savunur. Birey ile toplum arasında süreklilik olduğunu ifade eden mutlak bireyselliğin reddi Peirce'ün benlik anlayışının özünü oluşturur. Peirce'e göre bireyin benliğinin farkına varışı, kendi dışından gelen direnişin ve eylemdeki başarısızlığının bir sonucu olarak ortaya çıkar. Özbilinç bir hata deneyiminin sonucu olarak ortaya çıktığı için insanı diğer var olanlardan ayırması bakımından benlik Peirce tarafından yalnızca bir olumsuzlama olarak görülür. Ona göre özbilinç kazanma, kişinin kendisini çevresinden ayırmasıyla mümkün olsa da benlik ancak başkalarıyla olan etkileşim sayesinde kurulur. Etkileşimin ilk basamağında kişi, hata deneyimi yoluyla benliğinin bilincine varma sürecinde, başkalarının tanıklığına başvurması gerektiğini öğrenir. Peirce açısından başkalarının tanıklığı olmaksızın dünyayı anlamanın bir yolu yoktur. Bu düşünce onu, fikirlerin toplumun ortak mülkiyeti olduğu sonucuna götürür. Çoğu zaman sahip olduğumuz en basit bilgilerin bile kendi deneyimimiz ve akıl yürütmemizin sonucunda edinilmediği, bunların bize başkaları tarafından aktarıldığı ya da bir kişinin bir şeyi her yönüyle bilmesi neredeyse imkânsız olmasına rağmen, bunu iş birliğiyle başarmanın mümkün olduğu düşünülecek olursa, fikirlerin kolektif bir sürecin ürünü olduğu iddiasının ne denli gerçeği yansıttığı anlaşılır.

Bu çalışmada temel olarak Peirce'ün benlik anlayışı ile birey-toplum ilişkisi arasındaki bağıntının ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda öncelikle 'mutlak birey' kavramıyla ifade edilen toplumdan bağımsız, 'atomik' birey anlayışının Peirce açısından sadece bir idealizasyon olabileceği gösterilecektir. Daha sonra ise, Peirce'ün birey kavramıyla, kolektif aklın bir temsilcisi olması bakımından epistemik bir özneyi kastettiği; bu nedenle benlik oluşturma ve dünyayı anlama süreçlerini eş süreçler olarak aldığı; etkileşim ve iş birliğinin Peirce tarafından dünyayı anlamanın, doğal olarak da benlik inşa etmenin koşulu olarak ileri sürüldüğü iddia edilecektir.